

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODICH SATIRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fors de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

EN BARCA

—¿L' arca de Noé era una cosa com aixó?
—¡No, dona! Allí hi havia molts mes animals.

CRÓNICA

Jo ho crech que s' hi trobava be á Puigcerdá ¡tira peixet! Bona temperatura, bonas ayguas, bons aliments y bona cara... Bona cara sobre tot. De segur que la Cecilia Aznar no havia topat may ab una gent tan amable, franca y obsequiosa com la que va anar coneixent desde que arribá á Ripoll, fins que va trobarse en la pintoresca capital de la Cerdanya.

Com que tots els homes que la veyan tan garbosa, tan alegre y anant tan sola per aquells mons de Deu, lo menos que feyan era tirarli una flor, figurinse si se 'n devía sentir d' enllepolida!

—¿Ahont estarás millor que aquí?—devía preguntarse.—Si aixó es un cel... Bah, bah, m' hi quedo.

***

¡Quína desilusión el tipo de la tal Cecilia pels que se imaginan als assessins á tall de melodrama fugint y amagantse cautelosos y surruts, portant sobre la conciencia el pes del corcador remordiment, evitant tota mena de contacte ab els homes, de por de ser reconeguts, ensumats... ¡Quína desilusión!

Perque ella es tot lo contrari: aixerida com un pèsol, fresca com una lletuga d' enciam y moguda com una bala de vidre, sense més fatlera que gosar, *echando*—com diuen els castellans—*una cana al aire*.

Ves perque tenia qu' encaparrarse... Total: ¿Per haver assassinat á un home? ¿Per haverlo robat? Si aquestas son cosas que ni val la pena de parlarne.

¿Y donchs qué havia de fer, quan—conforme ella explica—l' seu amo, qu' encare que ramollit de l' espinada en materia de faldillas era un tremendo, va tractar de abusar del seu honor (del seu *honort*, sí, senyors) y ella, en legítima defensa, 'l va deixar estenallat de un cop de planxa? ¿Qué havia de fer, veyám? ¿Entregarse á la justicia com una ximpleta perque li fessin anar á passar l' estiu á la sombra? ¡Sí que hauria fet bon negoci! Encare estava empaçada del xocolate y las lleminaduras que per únich aliment li donava 'l seu amo, y se 'n havia de anar per tot consol á atracarse de ranxo á la presó de donas. ¿Hont som aquí?

—A la presó—pensaría ella—massa que m' hi portarán si m' agafan: de moment *¡a vivir! Ancha es Castilla...* Es á dir Castilla... Castella y Catalunya, y totas las terras ahont hi haji homes enamoradissos, alegres y divertits.

Y per aixó, després de agafar la moma, y de fer un parell de visitas á la casa del cadáver, ahont confessa que va tenir sols una petita esgarrifansa, que al últim no siguié res, y que hi va escriure una carta á la familia, tan bon punt compregué que la buscavan, alsa, cap al carril y á cambiar d' ayres, que 'ls de Madrid son molt calents, y en aquesta estació de l' any no proban.

***

Viatje més felís que 'l que va tenir anant en el mateix tren qu' en Suárez Inclán y vejent á cada estació á totas las autoritats del poble reunidas per saludar al ministre de la coronal...

N' hi havia pera riurese'n com una bojota.

Las autoritats, la judicial inclosa, totas acudían al anden pel ministre, cap per la criminal fugitiva.

Y la locomotora, sense fer distinció, avansava esbufegant, y 'l mateix tren conduhía al ilustre representant de la comedia política, y á la protagonista del misteriós melodrama del carrer de Fuencarral. ¡Quína bromal!

***

Barcelona es una ciutat prou gran, y la policia una entitat massa petita y massa llusca pera trobar á una persona determinada. Més fácil li fora trobar una agulla en un paller.

Aixís es que la Cecilia no tenia perque encaparrarse. ¿Que 't buscan? Donchs al carrer á passejá 'l rumbo, en companyia un de parell de dependents de fonda dels que 's posan á la disposició dels passatgers per tot lo que convingui, y vinga comprar joyas, que no es just que una minyona que tant honradament ha sapigut guanyarse alguns milers de pessetas vagi desguarnida, sense un mal imperdible de brillants; y vinga celebrar la verbena de Sant Joan á Ca 'n Verdura, qu' es una casa ahont s' hi menja be y s' hi passa millor l' estona.

Qualsevol podrá figurarse que una noya des preocupada que aixís se sab distreure pugui ser la madora del seu amo.

Pero ey, ella tot aixó ho fa no per càlcul, sino perque li surt del cor. Es de natural alegre, y no pensa més qu' en divertirse.

Sols que tal vegada fent broma, fent broma acabarán per descobrirla, y llavors sí que haurá begut oli. ¿Veritat que sería molt sensible que 's trobés descuberta avans de haver pogut gastar tota la moma?

Ala, ala. Es precis moure's. ¿Ahont farém cap? A Fransa. ¿Quin es per ella el camí més curt? El que resulta més llarch pels altres: el de Puigcerdá.

—Mira—devían dirli 'ls que l' aconsellaren—á Puigcerdá trobarás un pont curt de una quarentena de passas: al altra banda del pont ja es Fransa.

Ab aquesta ilusió empren el viatge. Y allá va, per comensar, una propina com no se 'n donan gayres al mosso que li porta la maleta al cotxe y que 's queda mirantla ab els ulls oberts en rodó, pensant y no sense motiu que las noyas alegres, en materia de propinas son més rumbosas que las duquesas.

A Ripoll, mentres espera la sortida del cotxe de Puigcerdá destapant gaseosas, vinga pendre varas y adornarse ab banderillas de tots els que la contemplan tan aixerida, tan simpática. Per cada requiebro te una contesta salada, y á cada contesta ensenya una restallera de dentetas blancas y finas, que n' hi ha per dirli:—Noya, fássim un favor: pegui una mossegada al trosset de la meva persona que li vingui més de gust.

***

—Bona terra—pensaría la Cecilia—aquí sí que m' hi divertiré.

Y en efecte, á Puigcerdá va trobarhi més de lo que podía esperarse. Hostatje en una fonda qu' encare que barata s' hi está be; la bona companyia de un hoste, que desde 'ls primers moments van simpatisar; botigas ab robas vistosas y no caras; tranquilat casulana pera tallarse y cusirse molts cossos y moltas faldas; temps sufficient per anar á fer excursions agradables pels alrededores de la vila, y 'l bullici de la festa major esclatant en els envelats.

Alsa, vesteixte, adorna't y vóltala Cecilia, que lo del carrer de Fuencarral no ha estat res.

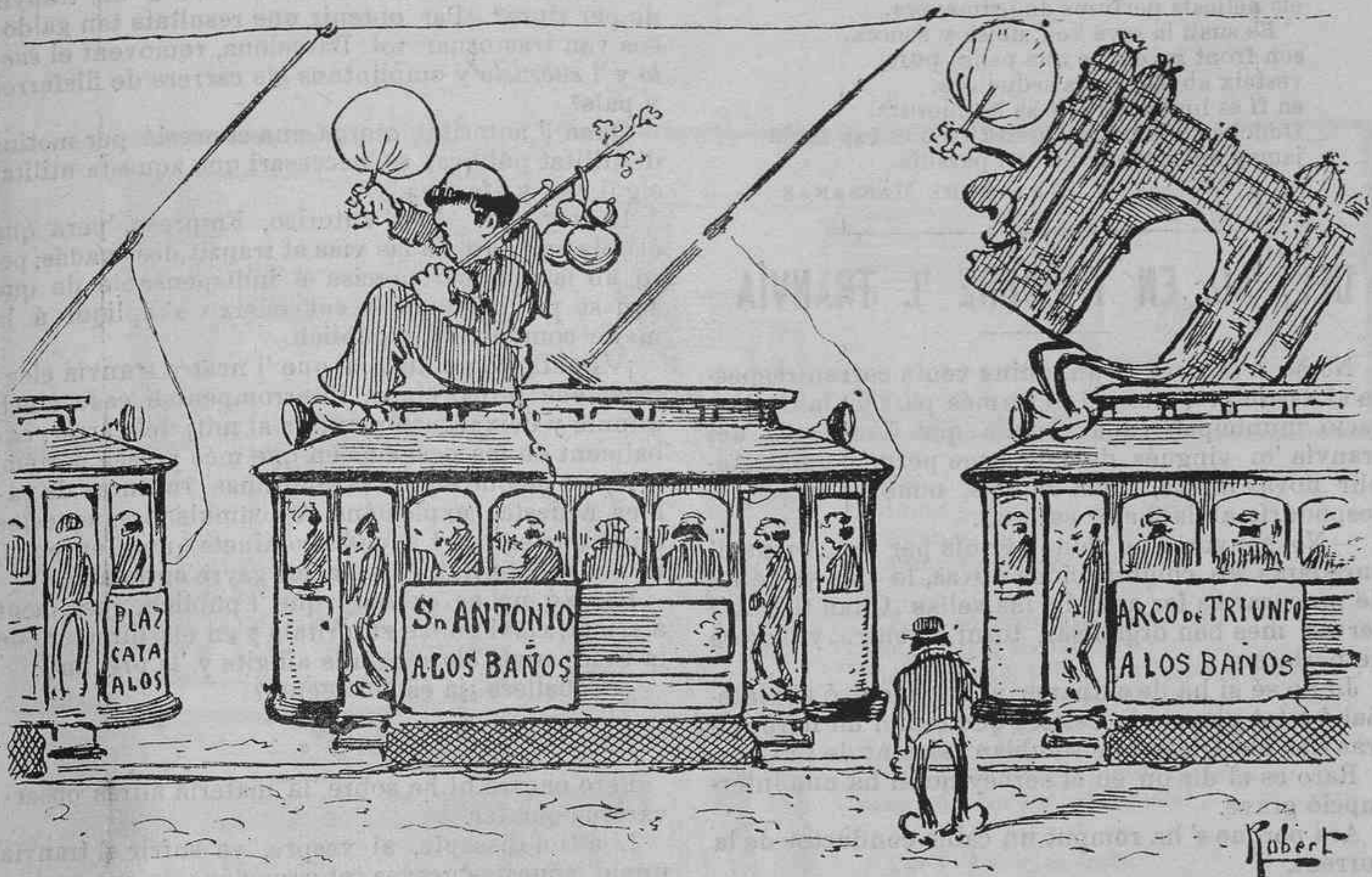
Y va voltarla ab els minyons de més rumbo que l' anavan á treure, y no hi havia prou balls als programas pera complaure'ls á tots. Un dels seus balladors, siguié el comisari de policia de Bourg Madame. Al contacte de las mans de aquell funcionari públich que si l' hagués coneguda l' hauria agafada, tota ella devía extremirse de goig.

—¡Qué tontos son els homes!—devía pensar.—Els uns se deixan planxar com el Sr. Pastor, y 'ls altres que presumen de gats, ofereixen el bras á las rateatas, y 's posan á giravoltar ab ellas.

Uns quants joves, enllaminits pel seu accent

LO QUE MAY S' HAVIA VIST

Els sants y 'ls archs de triunfo anant á pendre banys!

valenciá, varen demanarli si 'ls podria fer una paella valenciana, que ja es sabut que may surt be, sino quan es feta per mans de una filla de aquella terra. Y á la resposta afirmativa de la Cecilia ja se 'n llevaven els bigotis.

Desgraciadament no varen donarli temps de complir el seu compromís: á l' hora menos pensada va rebre la visita de un guardia civil... y s' ha acabat la broma.

Coro general:—Y qui ho havia de pensar... una xicota tan simpática!

* *

La Cecilia podrá dir que li han passat com un somni aquests días d' expansió y atolondrament, en que més que una criminal ha semblat una colegiala escapada del pensionat.

La idea de fugir y amagarse era incompatible ab l' afany que sentia de viure y divertir-se á cor obert. Ni una sola vegada degué compareixerli á la imaginació l' espectacle de aquell vell del carrer de Fuen-carral, á qui havia deixat tant llarch com era, ert, ab el crani esclafat.

Per aixó ni en el moment de posarla presa, després de fer plena confessió del seu delictes, sentia 'l més mínim remordiment. El regust de la vida alegre, de las expansións que s' havia proporcionat, li omplían encare tot el seu ésser. Creya, sens dupte, que, ni després de veure's presa y en poder de la justícia podían acabarse.

De aquí que á la seva marxa de Puigcerdá 's mostrés tan tranquila y animada com quan va arribarhi, parlant ab els joves, dels balls que 'ls hi tenia compromesos y prometentlos tornar á Puigcerdá á ballarlos... porque á n' ella ¡está clar! no li poden fer res.

La sollicitud dels periodistas que l' assediavan en busca de impresións; la curiositat de la gent que s'

atapahía en todas las estaciones del trayecte pera véu-rela; la pena que 's prenían els guardia-civils custodis recatantla com un' alhaja... tot aixó devía omplirla de vanitat, de presunció, de orgull.

Si á Moncada 's tapava 'l rostre ab el vano, era tal volta per coqueteria, per més que deya ferho pera no donar la cara als fotógrafos que intentavan retratarla.

Y té motius per odiar els retratos. Un que se 'n va fer treure dos anys enrera es el que ha servit pera trobarli 'l rastre. Va regalarlo á un seu amant, y aquést se 'l va vendre per una cantitat alsada á la revista *Blanco y Negro*, que 'l reproduhí. ¡Qué s' hi ha de fer! Infamias del amor.

* *

Sols al arribar á Madrit, al ingressar á la presó de donas, la Cecilia, segóns diuen els telegramas, ha comensat á perdre l' humor y á ferse cárrech de la seva situació.

Mentres espera que 's resolgui la seva sort ¡cóm anyorarà la bona temperatura, las bonas ayguas, els bons aliments y la bona cara de la simpática capital de la Cerdanya!

¡Tant que costa en aquesta vida malehida ferse una posicioneta pera disfrutarla!

P. DEL O.

SONET

MA VEHINA

Mitj amagat per una enredadera,
davant del méu, un balconet s' ovira
y sentadeta allí en una cadira,
passa el día cusint nena encisera.
Es negra y abundant sa cabellera,

foch llensan els seus ulls, sempre que mira,
y exhala sa boqueta quan sospira
els delicats perfums de primavera.

Es suau la seva veu, dolça y sonora,
son front revela be una pensa pura,
vesteix ab elegancia seductora,
en ff es imponderable sa hermosura.
Donchs ab la nena aquesta y no es cap falla
jamay ens havem dit una paraula.

ANTONI DE MASSANAS

DEL, AL, EN Y SOBRE 'L TRANVÍA

No sé, á la Casa Gran, quins vents corran respecte al assumpto; pero si jo formés part de la Corporació municipal, cada vegada que l'empresa del tranvía 'm vingúes demanantme permís pera establir novas líneas, nous ramals, nous enllassos, li respondria ab la major serietat.

—No, senyora; no dono permís per res. Avans d'enredarse ab combinacions novas, lo que vosté ha de procurar es fer anar bé las vellas. Quan tingui 'l servey mes ben organísat, torni á venir... y llavors ne parlarém.

Jo no sé si ha de culpase al personal ó al material ó á tot plegat; lo cert es que tením un floret de tranvías eléctrichs que semblan talment de fra.

Raro es el día qu'en el servey no hi ha una interrupció grave.

Ara perque s'ha romput un cable conductor de la corrent.

Ara perque la máquina productora d'electricitat ha sufert un desperfecte.

Ara perque s'ha trencat la verga d'un trolley.

Ara perque s'ha incendiat la caixa d'un acumulador.

Y es lo que la gent diu:

—¿Pero ab quins materials está feta aquesta instalació? ¿Es aixó un tranvía de debó ó un tranvía de per riure? ¿Per obtenir uns resultats tan galdosos van trastornar tot Barcelona, removent el suelo y 'l subsuelo y omplintnos els carrers de filsferros y pals?

Quan l'autoritat otorga una concessió per motius d'utilitat pública, es necessari que aquesta utilitat signi real y efectiva.

La ley diu:—Jo t'autoriso, Empresa, pera que ocupis una part de las vías al tránzit destinadas; pero ab la condició precisa é indispensable de que aquest privilegi que 't concedeixo s'apliqui á la major comoditat del públich.

¡Valenta comoditat la que 'l nostre tranvía eléctrich ens proporciona, interrompentse cada cinch minuts y deixantnos plantats al mitj del carrer, cabalment en las ocasions en que més pressa portém!

Apart de que aquestas continuas rupturas de cables, aquestas explosions de acumuladors, aquestas tapas que saltan y aquestes coixinets que s'encenen, no son, en veritat, espectacles gayre agradables.

Per xó no es extrany que 'l públich, justament alarmat, clavi en las autoritats y'en els directors de la Companyia els seus ulls afligits y 'ls preguntí:

—Caballers ¿ja estém segurs?

* * *

Pero encare hi ha sobre la materia altras observacions que fer.

L'últim dissapte, al vespre, va sufrir el tranvía una d'aquestas graves interrupcions de que parlo.

En sech, com atacats de feridura general, tots els cotxes qu'en aquell moment circulavan varen quedar-se inmóvils.

A la Rambla, entre 'l carrer del Carme y la Portaferrissa se n'hi trobavan precisament dos, l'un á la dreta, l'altre á l'esquerra, y allí, com es natural, hagneren de quedarse.

Estavan tan ben *colocats*, que no semblava sino que 'ls havían posat expressament en aquell siti pera dificultar la circulació dels carruatjes que de la Portaferrissa anavan al carrer del Carme ó 'ls que del carrer del Carme s'dirigían á la Portaferrissa.

Afortunadament, els cotxes del tranvía no son prou llarchs pera tapar completament el pas en un lloch tan espayós com aquell, y 'ls vehículs que havían d'atravesar la Rambla, fent unas quantas esses y apelant els que 'ls guiavan á tota la seva habilitat, acabavan al fi per conseguirho.

L'espectacle era altament divertit y m'hauría agradat qu'en aquells moments hagués passat un concejal pera demostrarli la filantropía que del fet se'n podia traure.

—¿Veu?—li hauría dit:—¿Veu las conseqüencias que una paralisació dels tranvías porta á la circulació general? Un sol cotxe parat davant de can López y un altre davant de Betlém bastan casi pera interrompre 'l pas dels demás carruatjes. ¿Qué no succehiría el día en que l'Ajuntament tingués la debilitat d'autorizar el remolch d'un cotxe per un altre, es á dir, la circulació pels carrers de la ciutat de verdaders trens eléctrichs? ¿Qué passaría, si suspe-

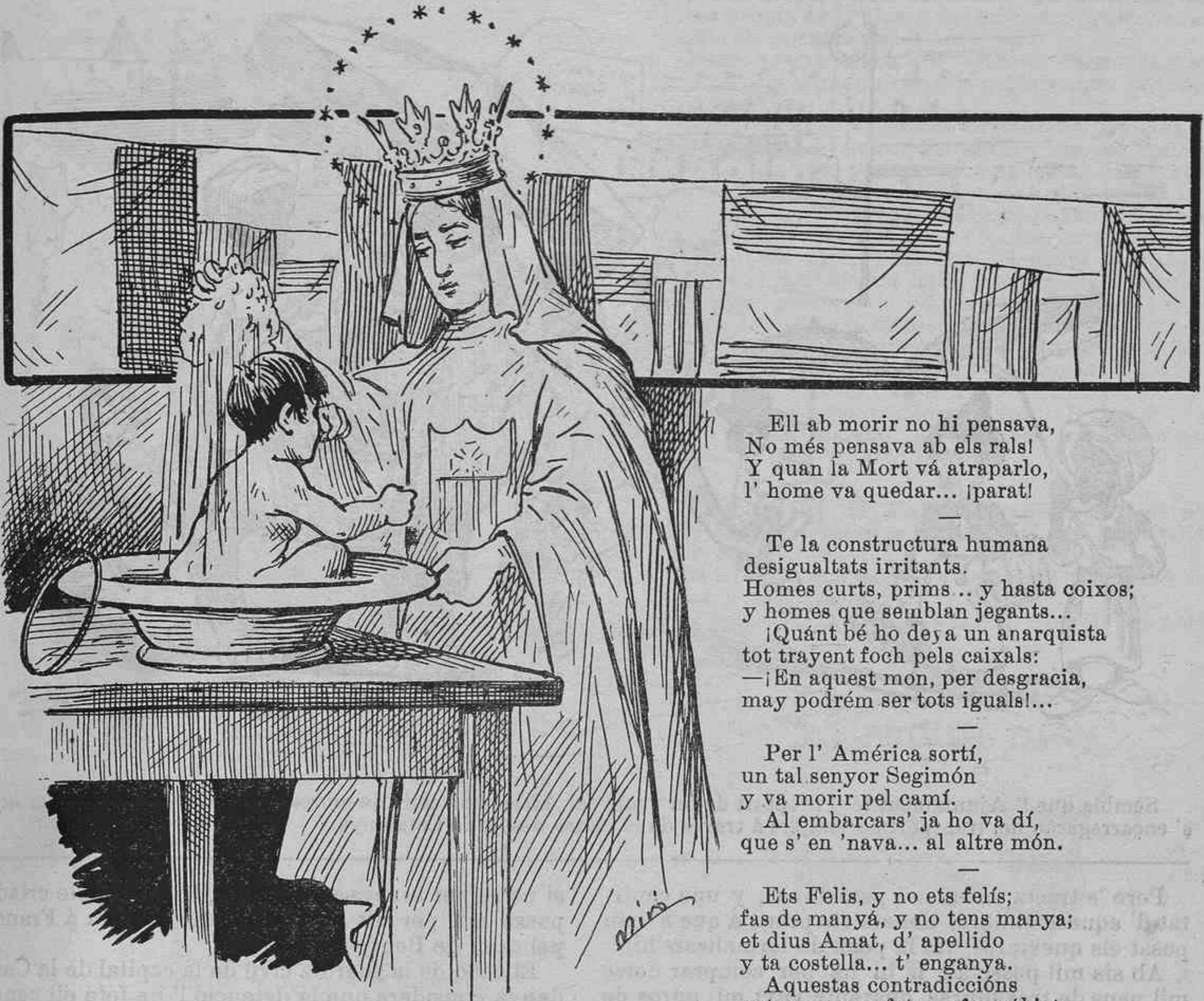
COMPTES VELLS.....

—¿Tant va gastarse, Coria, quan la vinguda dels marinos austriachs?
—Creguí que no hi ha ni un xavo de mes. Tot va comprarse al preu de plassa, y encare regatejant molt.

LA VERGE DE LAS MERCÉS PREPARANTSE

—No ploris, noy. ¡Bé t' haig de rentar! ¿No veus que ara venen festes?

mentse de prompte 'l moviment per fas ó per nefas, se quedessin en un lloch tan concorregut com aquest dos cotxes del tranvía parats?—

Dugas horas va durar la interrupció del servey del tranvía, y, 'm sembla que dugas horas d' inco-municació entre el carrer del Carme y la Porta-ferrissa son un argument prou poderós pera que l' Ajuntament, sempre que l' Empresa torni á amohinarlo ab la pretensió del remolch, li contesti, completament carregat de rahó:

—¡Impossible!... A una companyía que ab prou feyna pot fer rodar els cotxes de un á un, no es prudent deixárlshi enganxar de dos en dos.

Y glosant la rahó que hi apuntat al principi, fins té sobrants motius per ajuntar:

—Entérinse vostés millor de cóm va aixó dels tranvías; vejín si estudiant ab constancia la materia conseguixen que 'ls que avuy tenen funcionin com Deu mana, y lograt aixó, ¡quí sab!... potser encare 'ns entendrém.

A. MARCH

COSETAS

Un empedernit avaro
que 's va fer rich estalviant,
perque al mon ja hi feya nosa,
de repent, pobre, expirará...

Ell ab morir no hi pensava,
No més pensava ab els rals!
Y quan la Mort vá atrapar-lo,
l' home va quedar... ¡parat!

Te la constructura humana
desigualtats irritants.
Homes curts, prims .. y hasta coixos;
y homes que semblan jégants...
¡Quánt bé ho deya un anarquista
tot trayent foch pels caixals:
—¡En aquest mon, per desgracia,
may podrém ser tots iguals!...

Per l' América sortí,
un tal senyor Segimón
y va morir pel camí.
Al embarcars' ja ho va dí,
que s' en 'nava... al altre món.

Ets Felis, y no ets felís;
fas de manyá, y no tens manya;
et dius Amat, d' apellido
y ta costella... t' enganya.
Aquestas contradiccions
entre noms y fets... ¡fan rábia!...
Tant mateix, per un sol home,
es massa, ¡massa desgracia!

¡Si vaig estar de *xamba* jo aquell dí!...
anava sens parayguas, fort plovia...
y apenas vaig mullarme. ¡Quí ho diría!
Sento que 'l lector diu:—¡Ja es cosa nova!
¡Sí, senyor! Va mullarse'm sols... la roba.

ANDRESITO

¿A QUI TOCAN?

Es el problema del día.

Las cinch mil pessetas ofertas pel hereu del *inter-fecte* del carrer de Fuencarral, que sumadas á las mil dels gobernadors de Madrit y Barcelona fan sis mil, ¿á qui tocan?

Segons las condicions del *cartell*—que diría un floralista—s' oferia aquesta respectable suma al qui atrapés á la Cecilia ó dongués una pista que permetés trobarla.

Detinguda la fulana á Puigcerdá y trasladada á la cort, ha arribat el solemne moment de l' adjudicació del premi.

Aquí comensan els apuros. Si 's tractés de dugas ó tres pessetas, potser els interessats no mourían peu ni cama, y davant de l' exigüitat de la recompensa, arronsarían tranquilament las espatllas y dirían com el peresós del quento:—Doneulas á qui volgueu, que no tením ganas d' enrahonar.

¡BONA IDEA!

Sembla que l' Ajuntament té 'l propòsit de fer venir del Africa una colla de moros, práctichs en la materia, que s' encarregarán del transport de viatjers á través de la plassa-desert de Catalunya.

Pero 's tracta de sis mil pessetonas, y una cantitat d' aquest calibre, donats els preus á que s' han posat els queviures, val la pena de formalisars'hi.

Ab sis mil pessetas, n' hi ha per comprar dotze mil pans de tres lliuras, quaranta vuyt mil puros de mitj ral, mil barrets de palla dels de pesseta cinquanta, ó una torreta á Valcarca «con un pequeño jardín, árboles frutales y agua viva.»

¿Qué té, donchs, de particular que 'ls aspirants al premi-Fuencarral surtin avuy de per tot arreu, tan numerosos com els cargols després d' una pluja?

Fora de set ó vuyt personas de poca capacitat que may descubrim res, y entre las quals tinch la desdixta de contarm'hi, la Cecilia ha sigut descuberta casi bé per tothom.

Repassin la llista, y vejin si pot ser mes extensa.

L' argenter que li va vendre las joyas té 'l número hù. Sense 'ls datos qu' ell va proporcionar á l' autoritat, ¿hauria sigut detinguda la minyona de la planxa?

Al mosso que á l' estació va cuidar-se de comprarli 'l bitllet li correspón el número dos. Resulta perfectament comprovat que 'l minyó va mirarse á la fugitiva ab mals ulls y va pensar interiorment:—¿Vols t'hi jugar que aquesta fulana es aquella?

Segueix casi en igualtat de mèrits un oficial de la guardia civil, que no sé cóm y de quina manera va ensumar que la Cecilia havia pres el tren á la estació del Nort.

Darrera d' aquest vé un inspector de policia, que dotat d' un nas tan fi com el civil, va ensumar si fa ó no fa lo mateix qu' ell...

El director del *Liberal* jura y perjura que la verdadera *Tía Javiera* del trobo de la Cecilia es ell y ningú més.

Posant delicadament els punts sobre las *iii*, el corresponsal del propi diari á Puigcerdá declara que

si no es per la seva perspicacia, la apreciable criada passa allí per alt y 'l millor día se 'n va á Fransa pel camí de Bourg-Madame.

El cabo de la guardia civil de la capital de la Cerdanya considera que la detenció l' ha feta ell sense intervenció de ningú.

Y van compareixent agents de l' autoritat, polisóns, confidents, civils, guarda-boscós, mossos de l' esquadra, simples *amateurs*, demanant tots lo mateix. ¡Las sis mil pessetas del premi!

¿A qui tocan?

La resposta es altament complicada; tan complicada, que temo que el govern no sabrá qué fer y acabarà per no donar els quartets á ningú.

Sería aixó una verdadera injusticia que 'ls esperits seréns no deixarian de reprobar.

Y donchs ¿cóm resoldre 'l problema?

Molt senzillament. ¿No son sis mil las pessetas de la oferta? ¿No son prop de sis mil els descubridors de la Cecilia?

Pues, pera deixarlos contents á tot,—¡fora preferencias!—se dona una pesseta á cada hù, y ja está feta la gracia.

Y 'l pico que resulti, s' envia al Sr. Peris Mencheta que, poch ó molt, també crech que ha descubert alguna cosa.

MATÍAS BONAFÉ

AMOR MUSICAL

Una noya com un *sol*,
vaig conèixer molt temps *fa*,
tenia 'l *do* de cantá
lo mateix que un rossinyol.
Com tenia molt diné
y jo era un pobre pelat,

LAMENTS D' UN XANXES

—Que ya podemos suprimir los guants... ¡Gran puñado son dos moscas! ¡Así haurían de dejarnos anar, mientras hiciese este calor!

si la tenia al costat,
may li gosava á dir re.
Y si may re li vaig dí,
tot y estimantla en excés,
fou per la por que 'm digués:
—«Vosté no es prou pera mi.»

ANTONI D. MASANAS

TÍVOLI

L' empresa continua en son laudable propòsit de donar artistes de *primo-cartello* per cap diner. Cert que ha augmentat els preus; pero l' augment es tan insignificant, qu' en lloch mes del mon se poden sentir cantants de tanta categoria, ni pel doble de lo que al *Tivoli* 'n fan pagar.

Cinch representacions ha donat en Blanxart (n' havia anunciadas quatre no mes) y han sigut cinch triunfos colossals, de aquells que no s' olvidan. En l' última va cantar *Hernani*, alternant ab ell la notable soprano senyora Gabbi.

Dimars debut del tenor Francisco Nieddu, ab *Il Trovatore*.

Aixó es entendre 'l negoci, y saber mantenir l' interès del públich filarmónich, que 's troba com qui ab la tarifa de ca 'l Afarta-pobres pogués menjar á ca 'n Justin.

NOVEDATS

La traducció castellana de la comedia *Llibertat*, de 'n Russinyol, feta ab molt carinyo per en Benavente, manté, com es natural, el pensament y l' intenció de l' obra

original; pero s' hi troba á faltar, sobre tot en els tipos y en el diálech, aquell aire castís, aquella gracia espontánea propia de la ploma del escriptor-artista, autor de tantas obras regaladas.

Massa que ho sabem que aquestas filigranas y essencias no poden traduhirse. Son perfums que fatalment s' evaporan,

Aixís y tot l' obra resulta interessant, graciosa en alguns passatjes, patética en altres y sempre fonament satírica, y ab tot y atacar á la llibertat, baix l' aspecte del contrast, nosaltres que som lliberals no 'ns ne doném per ofesos. Aprenguin els que davant del *Jochs florals de Canprosa* van brincar com uns esperitats!

A la tassis de la infelicitat del negre lliure, podria oposars'hi fácilmente la tassis contraria de la desventura del negre esclau, y ja veuria 'l Sr. Russinyol si n' hi hauria de sustancia satírica en aquest tema. Pero en ff: la *llibertat* es el patrimoni de tot artista, y hi ha que respectar la seva obra, sempre que aquesta sigui bona.

En l' execució ens agradá molt el Sr. Vallés en son paper d' *americano*, y 's feren aplaudir la Sra. Pino y 'ls Srs. Tallaví y Morano. Els restants intérpretes sostingueren bé la seva part.

A benefici del Sr. Morano s' estrená 'l drama en un acte *La tempestad en la sombra*, del escriptor italiá senyor Nani.

Es un' obra que tendeix á despertar la sensació terrífica, y ho consegueix.

El beneficiat compartí ab la Sra. Pino 'ls honors de la interpretació.

EL PRIMER BANY

—¿Voleu dir que no aniré á fons ab aquestas carbassas?

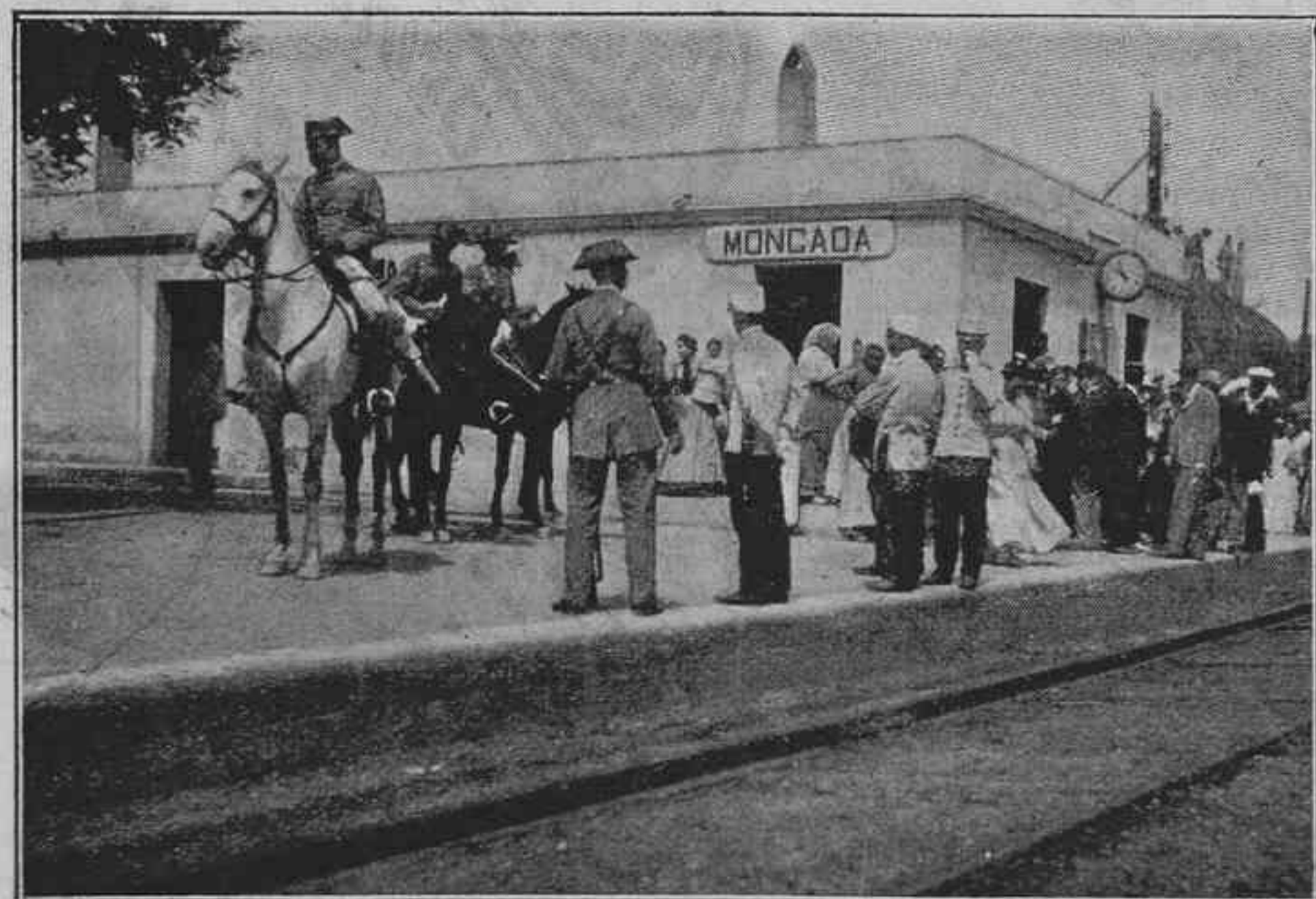

Traslado de la detinguda desde l' apeadero de la línea de Sant Joan á l' estació de Moncada.

La Cecilia entre civils.

Dipòsit provisional de la Cecilia á l' estació de Moncada.

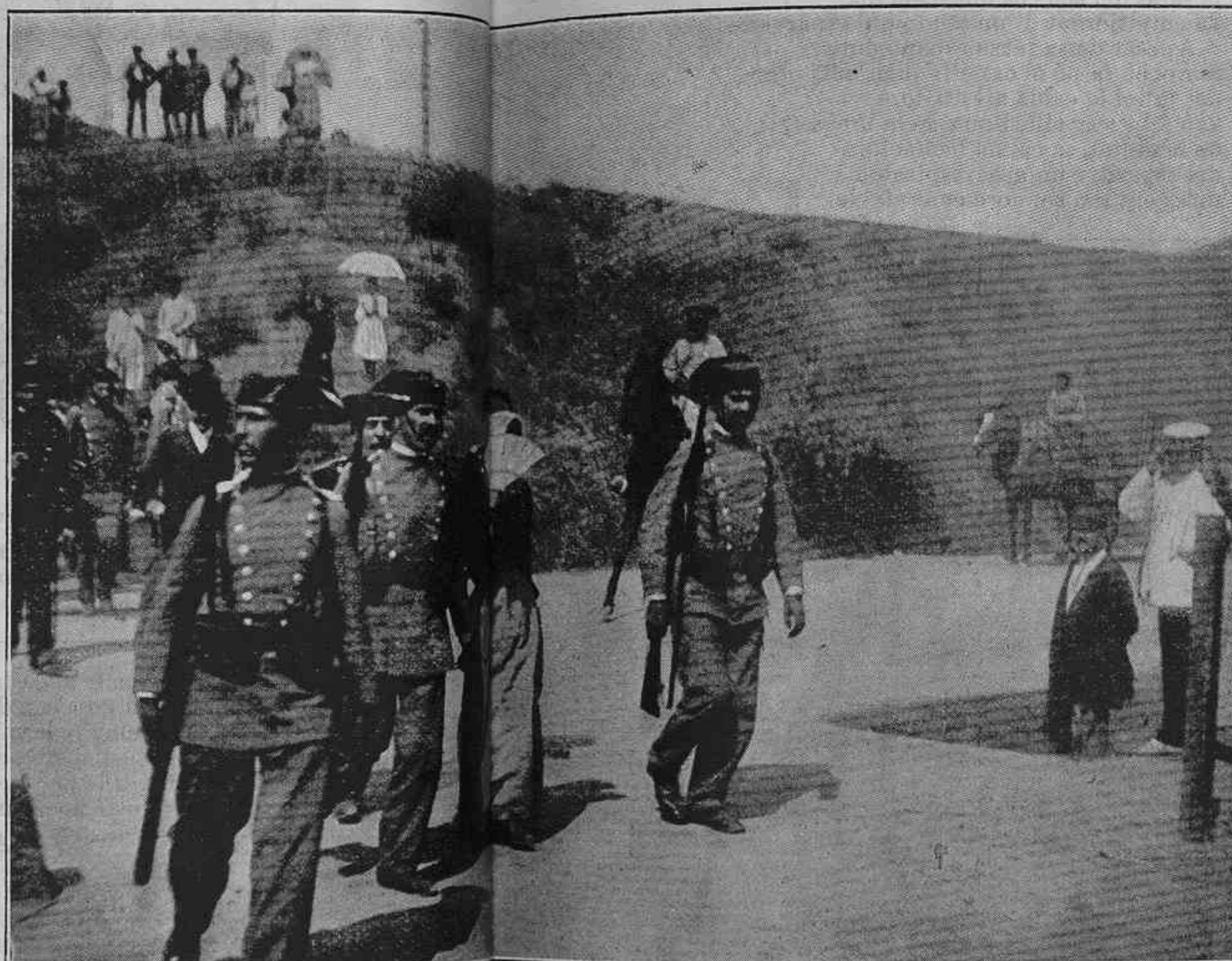
El passat diumenge l' Orfeo Catalá va donar un concert escullidíssim, dedicat á honrar la memòria de Mosè Cinto. La gran missa de Victoria, d' un ample i exuberant y ab molta riquesa de detalls, va ser cantada ab justesa per las tres seccions, principalment en las entradas dels acorts totals.

De la segona part varen ser molt ben interpretadas la

bonica cansó L' emigrant del mestre Vives, y Divendres Sant, pessa nova de 'n Nicolau, de caràcter religiós, en la que 'l cant litúrgich y la tonada popular d' un color molt propi, s' harmonisan perfectament, formant una uniformitat d' admirable bellesa. Sense ser tan inspirada com La mort del escolá del mateix autor, no deixa de tenir claretat y poesia, per lo que l' auditori va fer una

EL CRIMINAL CARRER DE FUENCARRAL
La Cecilia Aznar á Moncada

(Impresions fotogràfiques del nostre enviat especial.)

La Cecilia, tapantse la cara ab un velo pera evitar que 'ls fotógrafos puguin enfocar-la.

El públich, agrupat davant de l' estació, esperant veure á la Cecilia.

ovació al mestre y als executants. En la invitació se 'ns pregava que no demanessim ni entonessim cap pessa que no constés en el programa.

Nosaltres no varem demanar-ne ni entonar-ne cap. Ni ningú tampoch.

CATALUNYA

Hi ha que agrahir á la direcció escénica d' Eldorado 'l posar obras de tanta importancia com el Falstaff de Shakespeare, fins tantant ab que no ha de trobar en el públich de nostres díes, per desgracia massa malejat la deguda correspondencia.

Com totas las obras del colós, Falstaff es un portento de perspicacia y un modelo d' observació psicológica. El gran dramaturg, fins quan escribia comedias, no creava tipos, sino proto-tipos, y Falstaff es un d' ells. Es l' home de las passions sensuales incapas de dominarse: bebedor, fart, aficionat á las donas, presuntuós y tan pegat de sí mateix, que no s' observa ni la panxa massa grossa, ni 'l pel massa blanquinós, ni 'ls humors que li surten á la cara, pera que pugui ser ab las donas altre cosa que objecte de perpétua burla. Las alegres comares de Windsor li jugan brometas una mica pesadas, y ell, á pesar de tot, se presta á tornar á caure á la ratera.

Brillan en la comedia, además del caràcter del protagonista, millor que pintat, esculpit ab trassos genials, las aventuras galanas del patje, la lleugeresa de las damas, els celos dels seus marits... Un portento de vida.

Y ab tot, una gran part del públich arriba á figurarse que una obra com aquesta no s' acomoda prou als gustos dels nostres temps. Si tinguessin la deguda cultura, veurían desseguida que certas produccions del esperit humá son verdaders monuments y qu' en ellas el temps s' hi estrella, perque son eternas.

L' interpretació hauría pogut ser mes acomodada á l' importancia de l' obra. Per mes que 'l Sr. Thuillier s' esforcá en encarnar el tipo de protagonista y se li veje un laudable desitj de mantenirse en un just medi, fugint sobre tot de lo grotesch, temo que no será may la figura de Falstaff un paper de la seva corda.

GRANVIA

Continúan las funcions... verdas, ab gran regositj de la gent madura, que contemplantlas se figura treure's alguns anys de sobre.

Naturalment, que l' empresa, cumplint ordres superiors, no ho anuncia pas que las tals funcions siguin verdas; pero sense necessitat de anunciarho, ellas resultan de aquest color.

Y aixís tothom está content: l' empresa, 'l públich... y l' arbre del Paradís (vulglo Manzano).

N. N. N.

La Cecilia, pujant al tren de la línea del Nort, camí de Madrid.

(Insts. de FREDERICH FERNANDEZ)

BIURE

Al cor de la Segarra, entre verdissa,
sota un cel net de bromas,
escoltant dels aucells la xerradissa
y ab l'aire plé d'ubriacants aromas
com un remat que pel rocam s'escampa
de un alt turó per la pelada rampa,
mostrant sos fonaments al aire lliure
jau el poble de Biure,
poble d'unas vint casas mal contadas
y encare set ó vuyt deshabitadas.

Las casas son petites; nius de palla
d'ahont sembla mentida
que 'n pugui sortí el núvol de quixalla
que pel carré 's baralla,
que 's xapolla al torrent, que canta y crida,
y brinca per 'quella sots y aquellas rocas
barrejada ab els ánechs y las ocas.

Tot el poble cabria,
no dins l'iglesia, dins la sagristía,
y junts iglesia y poble
ocuparían poch mes lloch qu' un moble

dintre el castell feudal mitj de per riure
que s'alsa vanitós sobre de Biure.

Allí tot es de pau. La rectoría
l'ocupa un sant varó que tot lo día
fanga un hortet que dona goig de veure
d'allí no se 'l pot treure
no mes quan necessita de son llabi
un bon consell qui en un apuro 's veja
ó algun consol un trist; santa barreja
de capellá senzill y pagés sabi,
que no coneix ni l'odi ni l'enveja.

La salut de las ánimas sotmesas
á la seva agradable tiranía
poca feyna li don'perque es sancera,
pro en cambi li agabella temps y resos
la salut del seu cos que cada día
va empitjorant d'un modo qu' esparvera.

Apesar de sa fatxa espantadora
tamoch fa pó el castell; quan mitj ofega
del juliol la calda abrusadora
van á buscar allí, lluny de la brega
de la ciutat, la calma benefactora
del esperit y un aire respirable
una gent tan senyora com afable

LILÍ

Com ja poden presumí,
el *Lilí* es un gos molt ff.

A la taula repenjat,
sembla talment un lletrat.

Si 'l posan á la basseta
ja no fa tanta brometa.

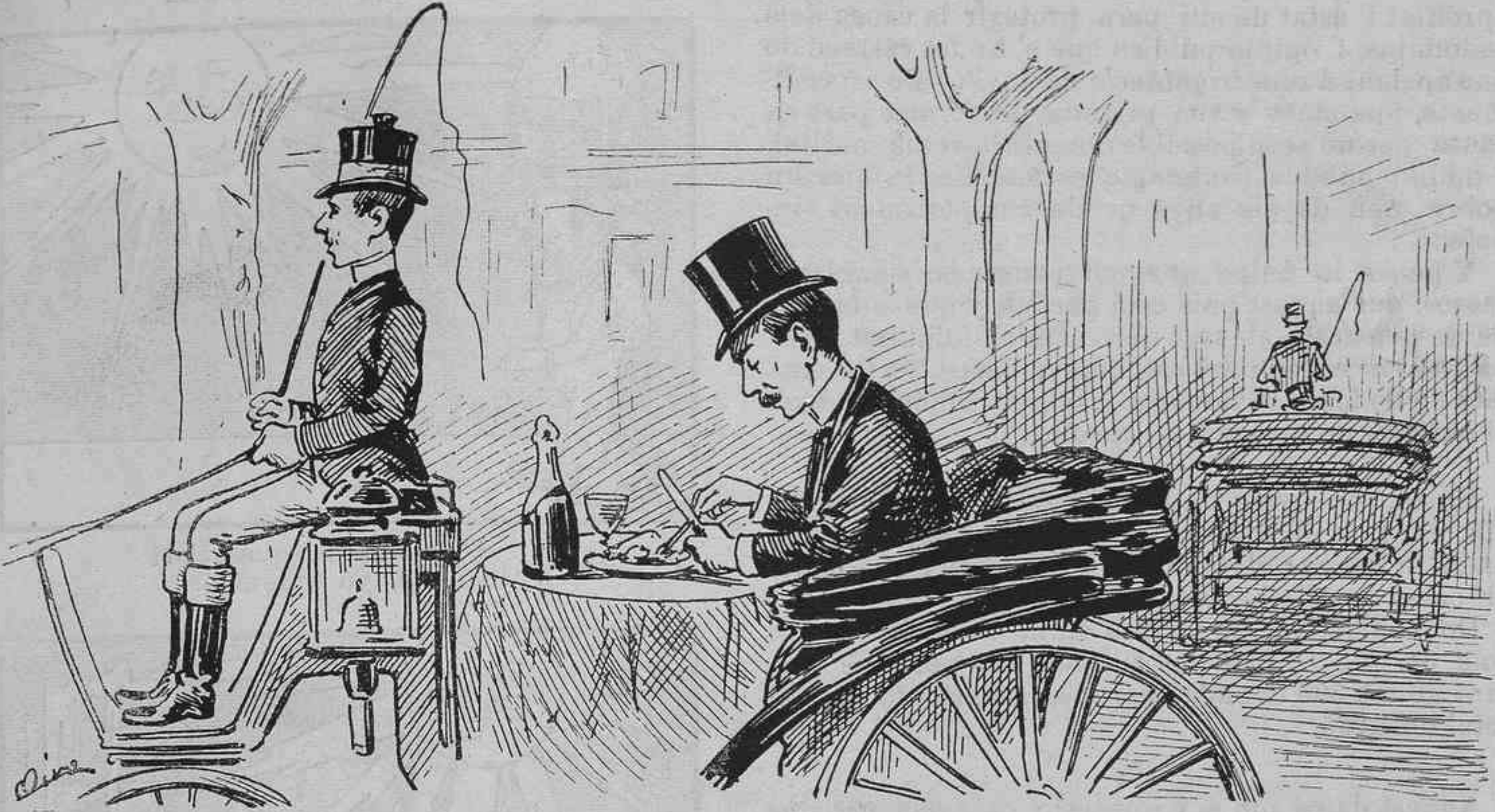
En días de recepció
pren ayres de gran senyó.

¡Bona nit!... Aixó vol dir
que 'l *Lilí* se 'n va á dormir.

DE LA CASA GRAN

«Hi ha alguns concejals que, pagant la Pubilla, fan un us tan contínuo del cotxe, que fins s' ha arribat á creure que hi menjan.»

(Extracte d' una gacetilla.)

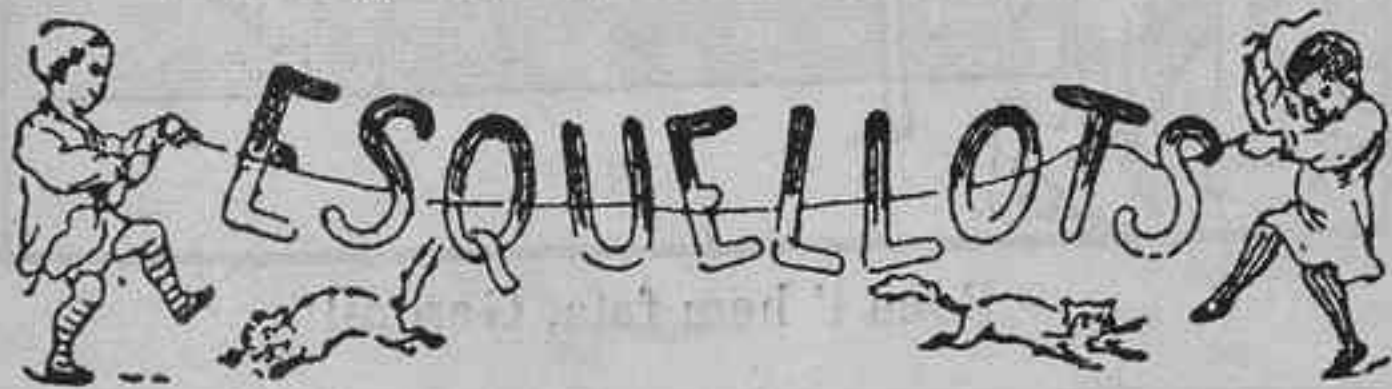
quo entreté 'ls ócis ensenyant d' escriure y de llegir al xavalets de Biure.

En tot el poble no hi ha cap botiga qu' es igual que si 's diga que no hi ha en tot el poble 'hont sa murmuri; y si be no hi ha escola que 'ls instruheixi tampoch tenen taberna ni tuguri 'hont el vi y l' ayguardent els embruteixi.

En aquest reconet de la Segarra, lluny del viure agitat que m' encaparra, he buscat un refugi per pochs días que voldria tornar anys perdurables, puig sentint dels aucells las melodías, bebent ayguas del Fals reconfortables, respirant aquests ayres aromosos, admirant aquests boscos tan hermosos y fruhint á goig plé la vida lliure dich de cor:—¡Aixó es viure!

JEPH DE JESPU

Biure (Tarragona) 15 juliol 1902

Una vegada posats á arreglar els assumptos, no sé, francament perque s' han de quedar á mitj-camí.

Ab una mica d' ingeni y un' altra mica de bona voluntat, res mes fácil que demostrar que no fou el Pare Román qui atropellá al nen E. J., sino que pel contrari fou el nen E. J. qui atropellá al pobre Pare Román.

No faltarien metjes que previas las corresponents inspeccions aixís ho certifiuessin, y en sa conseqüència tampoch havían de faltar jutjes que apoyantse en el dictámen facultatiu, dictessin las degudas providencias.

La criatura á presidi, y 'l seu mestre sobre un altar formant parella ab el de la Inmaculada.

No 'ns fa parlar aixís la clerofobia, que sense mes ni mes ens atribuhiran el clerófilos.

Per nosaltres capellans y frares son homes, subjectes com els demés á totas las debilitats, tentacions y etzegalladas. Per ells, en cambi, son sagrats. Podrán ser violadors tant com vulguin; pero pels clerófilos resultarán sempre inviolables. Y després dirán que á nosaltres la passió 'ns cega y l' odi 'ns impulsa.

No mil vegadas.

En el cas present, ni nosaltres, ni cap periódich lliberal ha inventat res. La grave denuncia va partir de un pobre nen de sis ó set anys d' edat y de una mare justament indignada. Un facultatiu va certificar la existencia de las senyals que patentisavan el bestial atropello.

¿Que va succehir després?

Que 's va instruhir un sumari secret: que 's van moure á ulls vistos poderosas influencias. La causa del Pare Román era la causa dels Escolapios, era la causa de la religió. Si hi havia pecat, calia á tota costa que s' evités l' escándol. Aixís ho prescriu la moral acomodaticia, sobre la qual está basat tot el predomini del clericalisme.

Nosaltres de ser companys del Pare Román hauríam extremat tots els medis á fi de que 'l fet s' hagués depurat degudament á la llum del día. No n' hauríam tingut prou ab que hagués resultat innocent, hauríam aspirat á que tothom s' hagués pogut convéncer de la seva ignocencia.

Els en cambi s' han contentat, ab un dictámen facultatiu desfent un altre dictámen facultatiu y ab el careig de un nen de sis anys, sense assistencia de ningú de la seva familia, ab l' acusat, que segons el nen repetía al sortir, li digué á cau d' orella: —«Ernesto, maco, digas que no t' hi fet res, que 'm treuran de aquí, de la presó.»

Ab aixó n' hi ha hagut prou perque 'l pare Román recobrés la llibertat, y 'ls seus companys l' alegría, y 'l bando clerical la satisfacció rabiosa que ha estallat en un devassall de impropis contra 'ls defensors de la moralitat.

***

Pero l' opinió pública, que veu que fins s' ha aprofitat l' estat de siti pera protegir la causa dels sodomitas; l' opinió pública que s' ha fet càrrech de que apelant á una *triquiñuela* de la ley de procediments, una mare 's veu privada de formar part en causa, per no serli possible obtenir la venia marital, l' opinió pública contempla escandalisada que un pobre nen de sis anys queda completament indefens.

Y pensa lo únich que pot pensar en semblants cassos: que aquest país está perdut, y que 's fa digne de que acabi ab tant de escándol, iniquitat y rebaixament el foch del cel, que va destruir las ciutats de Sodoma y Gomorra... ó quan menos el foch depurador de una radical revolució.

Entre las llistas de la suscripció Robert hi hem vist per fi la del *Ateneo barcelonés*, corporació dominada fa temps pels companys de causa y que conta ab passa de 1,200 socis.

Donchs bé: 'ls que figuran en la citada llista son sols 34, que s' han suscrit per 735 pessetas que, junt ab las 500 donadas per l' associació, forman el total de 1,235.

Aquest datos son el viu retrato dels regionalistas del *Ateneo*. Molta activitat, molt xivarri, y fins alguna que altra tupinada pera guanyar las juntas de las seccions, com ha succehit enguany ab la de agricultura.

Pero 's tracta de honrar la bona memoria del doctor Robert, que sigué digne president de aquella associació, y entre 'ls centenars de companys de causa que li aplaudían aquella teoria dels cranis, sols 34 s' avenen á contribuir ab modestas quotas á la erecció del monument. En quant al resto, no hi senten de aquesta orella. L' entusiasme histèrich que tan sovint posa en vibració 'ls seus nervis, no 'ls arriba may á la butxaca.

Ja ho diu la locució: «A la bossa no hi toquém.»

Ja estém palpant la ventatja de la carn argentina.

Molts carnicers cansats d' estarse ab las mans plegadas sobre'l piló de tallar, s' han decidit á rebaixar els preus en 25, 30 y fins 35 céntims per tersa.

Y com que á perdrehi no es creible que la venguessin, perque ningú 'ls obliga á fer un negoci ruinós, resulta més clar que l' aygua que per espay de una pila d' anys, y gracias á la confabulació, 'ns han estat composant ab 25, 30 y fins 35 céntims de augment indegut sobre un article de primera necessitat.

Aquesta mena de negocis ja s' han de fer ab el ganivet als dits; pero no darrera de una taula de mercat, sino apostantse en un revolt de carretera.

La sessió que va celebrar dijous l' Ajuntament no s' acabá fins á la matinada del divendres.

Sempre m' ho havia figurat que aquests regidors acabarian malament ..

Tinguin, ja retiran tart.

***

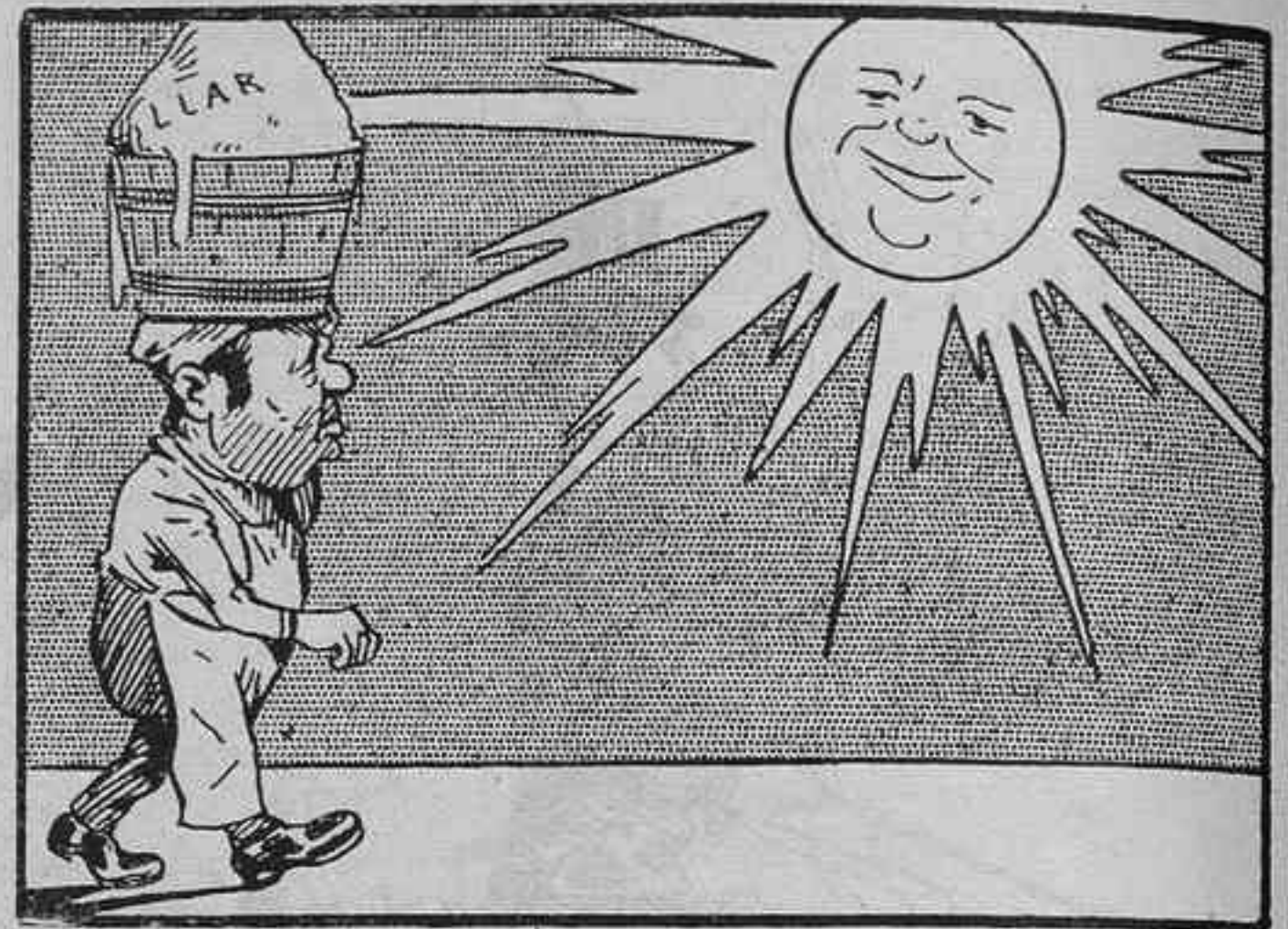
Y per cert qu' en dugas ocasions distintas varen declarar la sessió secreta.

Se tractava del famós expedient de fontanería, hi havia molta roba bruta, y ja ho diuhen els castellans, y 'ls catalanistas no tenen cap empaig en practicarho:

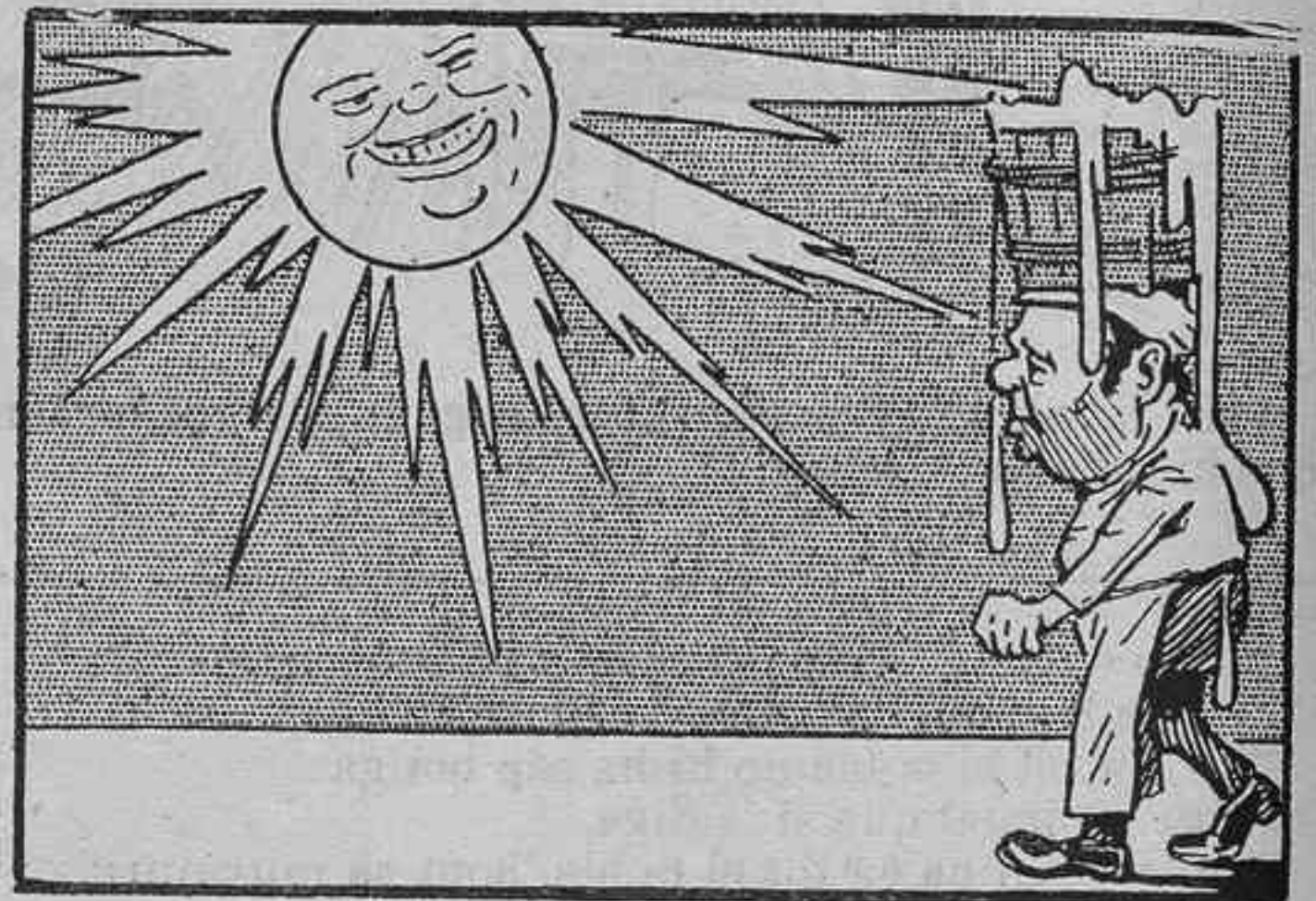
«La ropa sucia se lava en casa.»

***

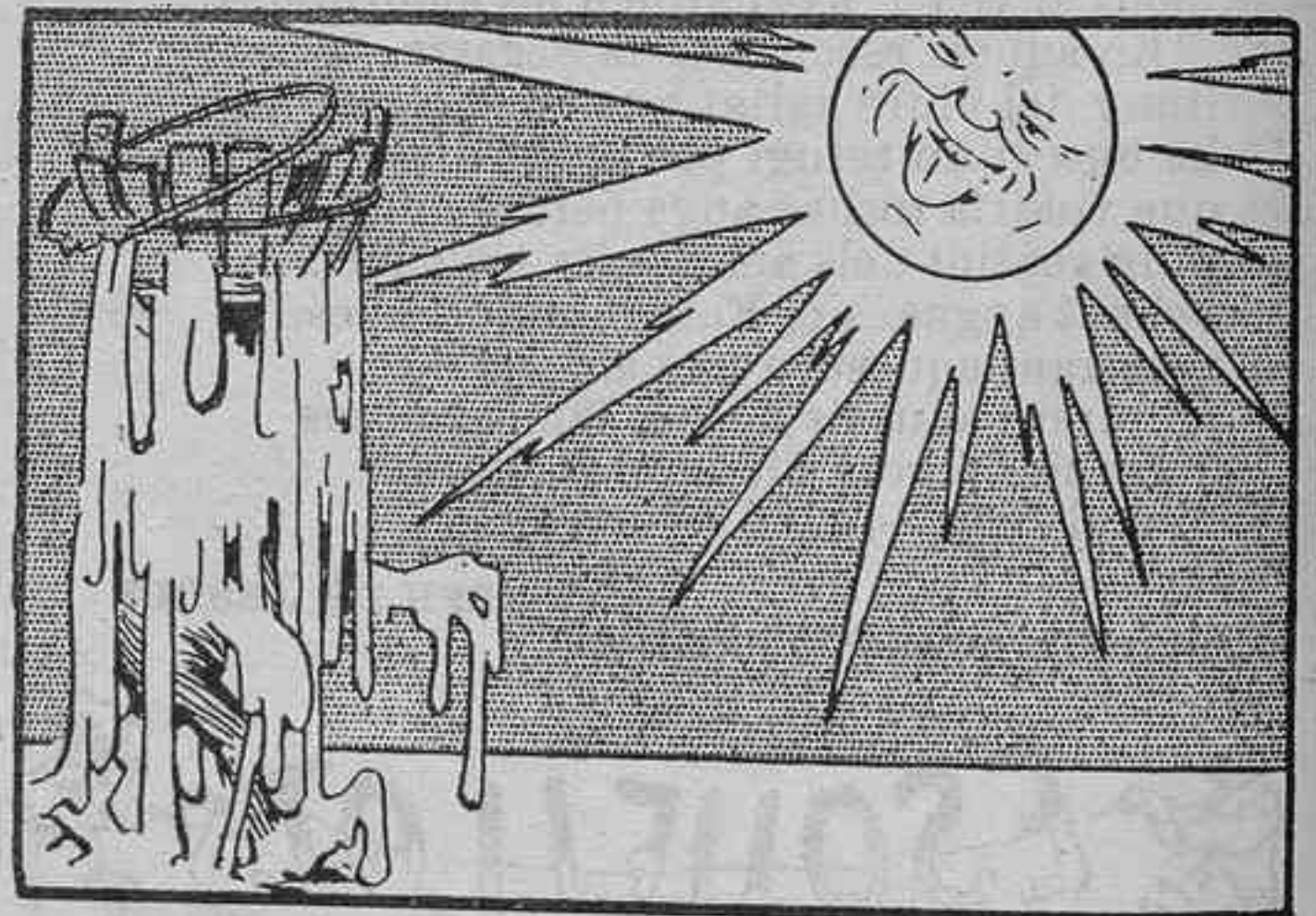
EFFECTE DE SOL

—Aném á portá aquest llart á casa del senyó Antoni ..

—¡Ay, que 'm sembla que degota!

—¡Bona l' hem feta, Geroni!

En una sessió tan llarga, per forsa havían de sortir algunas cosetas curiosas.

Y en efecte. Va tractarse dels puros consumits en el dinar donat en obsequi de la esquadra austriaca, que ascendeixen á un miler.

Y ara que s' enfadin quan se 'ls repti perque tots els diners de la Pubilla se 'n van en fum.

***

Item més: se va tractar de la qüestió dels cotxes, que segons sembla se 'n fa un abús extraordinari.

Regidor hi ha hagut qu' en un sol día ha gastat 13 horas de cotxe.

Al enterro de D. Camilo Fabra no hi assistiren més que 16 regidors, y en cambi hi anaren 18 carruatjes del Ajuntament.

Naturalment que tot aixó no ho fan per derrot-

¡FORT, FORT!

zar, sino per evitar que 's digui que l'administració municipal no pot anar ni ab rodas.

***

Ab tot aixó y ab donar un cástich—que pràcticament resulta un premi—als empleats inculpats dels abusos comesos en la secció de fontanería; ab el reconeixement explícit de que 'l cobrar propinas per obtenir determinats favors es perfectament lícit, si á las tals propinas se las hi pot donar el caràcter de aguinaldos, no hi ha que dir si va ben encarrilada l' actual administració municipal.

Encarrilada per la vía de la regeneració y de la moralitat que 's proposava seguir l' actual corporació.

Y no 's pensin, ja la segueix... Sols que la locomotora es molt vella y á cada punt s' ha de aturar, porque quan no li salta un tornillo se li reventa un tubo... y está clar no 's pot moure... pero aixó sí, sempre vessa.

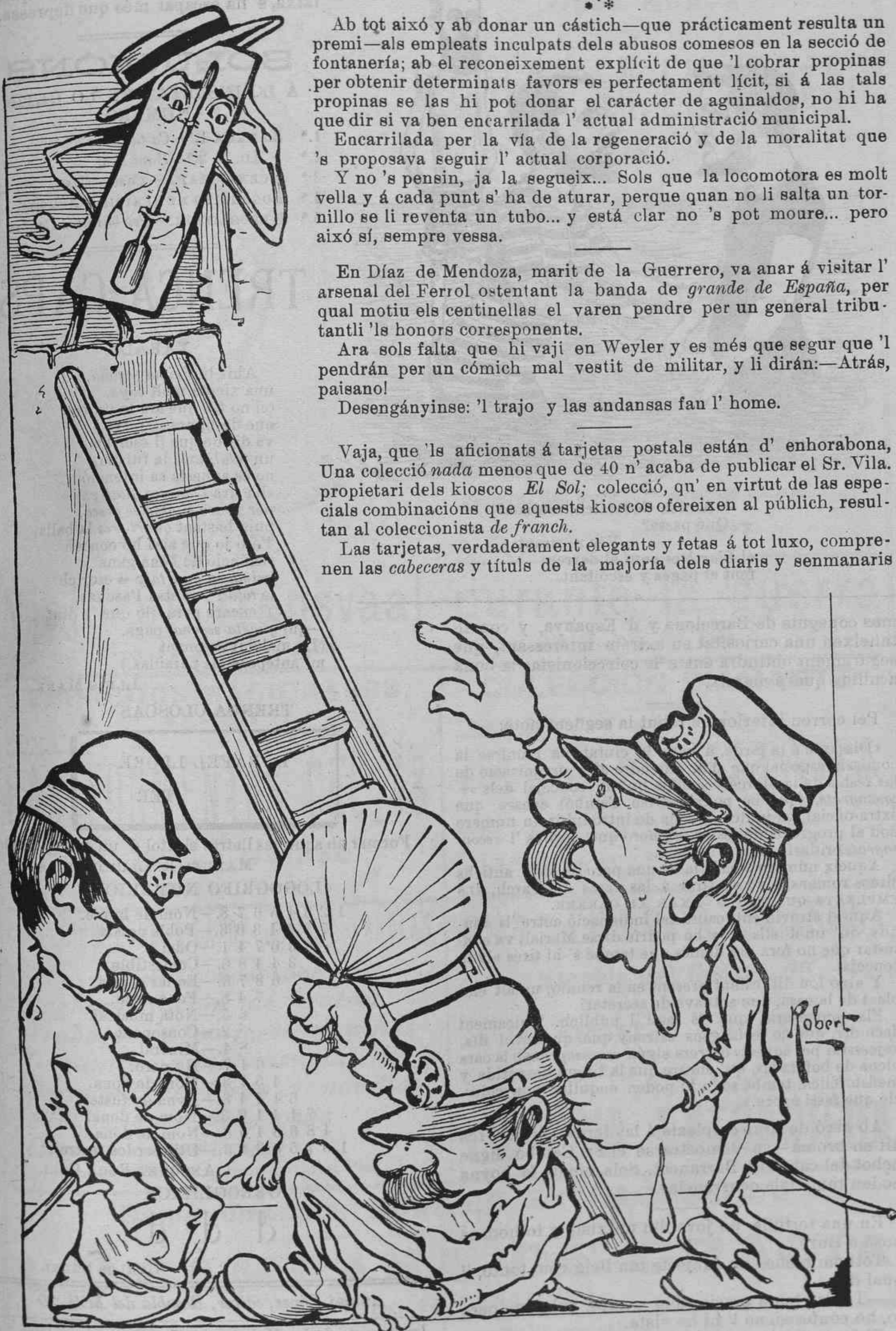
En Díaz de Mendoza, marit de la Guerrero, va anar á visitar l' arsenal del Ferrol ostentant la banda de *grande de España*, per qual motiu els centinellas el varen pendre per un general tributantli 'ls honors corresponents.

Ara sols falta que hi vaji en Weyler y es més que segur que 'l pendrán per un cómic mal vestit de militar, y li dirán:—Atrás, paisano!

Desengányinse: 'l traje y las andansas fan l' home.

Vaja, que 'ls aficionats á tarjetas postals están d' enhorabona, Una colecció *nada* menos que de 40 n' acaba de publicar el Sr. Vila, propietari dels kioscos *El Sol*; colecció, qu' en virtut de las especials combinacions que aquests kioscos ofereixen al públich, resultan al coleccionista *de franch*.

Las tarjetas, verdaderament elegants y fetas á tot lujo, comprenen las *cabeceras* y títuls de la majoría dels diaris y senmanaris

—¡Señor Termómetro, ó baja ustez enseguida ó nos veremos precisats á tomar serias providencias!

CONFERENCIA INTERROMPUDA

— ¡Amich Cadafalch, muixoní!
 — ¿Qué passa?
 — Ves reparant:
 el Llarch es aquí al darrera
 fent el pagés y escoltant.

mes coneguts de Barcelona y d' Espanya, y constitueixen una curiositat en extrèm interessant, que segurament obtindrà entre 'ls colleccionistas la bona acullida que 's mereix.

Pel correu interior he rebut la següent nota:

«Dissapte á la tarde, á casa la ciutat, va reunir-se la comissió especial que deu entendre ab l' organisació de las festas de la Mercé y sembla qu' un concejal dels recon-sagrats, (que be podria dirse Cambó) encare que extra-oficial, va indicar l' idea de introduhir un número nou al programa de festas, número que, segons 'l recon-sagrat, cridaría molt l' atenció.

Aqueix número consistía en una parodia dels antics circos romans; aixó es: tirar á las feras del Parch, **ELS EMPLEATS QU' HAN D' ANAR AL CARRER.**

Aquest atreviment, causá tal indignació entre 'ls reunits, qu' un d' ells (que be podria dirse Marial) va contestar que no fora per demés que també s' hi tirés algún concejal.

Y aixó fou dit, estant present en la reunió, un alt empleat de la casa, que actuava de secretari.

Els comentaris, que 'ls fassi 'l públich. Únicament dech dir, que no sería gens estrany que, qualsevol día, vejéssim per aquests carrers algún recon-sagrat ab la cara plena de bofetadas, qu' encare que la tingui desnarida y mefistofélica, també se 'n hi poden enquistar una colecció que fassi época.»

Ab aixó de tirar empleats á las feras—ni que fos dit en broma—va demostrarse el Sr. Cambó digne nebot del cabecilla Barrancot. Sols els de la boyna poden tenir tals ocurrencias.

En una tertulia, un jove diu un xiste y tothom se posa á riure.

Tothom menos un subjecte tan lleig com tonto, 'l qual diu:

—Tindrà tanta gracia com vostés vulguin; pero jo, ho confesso, no l' hi he vista.

El jove, empipat, li respón:

—¿Sab per qué no l' ha vista? Per que la gracia al veure'l á vosté ab aquesta fatxa, s' ha escapat més que depressa.

SOLUCIONS

À LO INSERTAT EN LO ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA 1.ª—Ca-ta-la-na.
- 2.ª ID. 2.ª—E-mi-li-o.
- 3.ª ACENTÍGRAFO.—Casá—Casa.
- 4.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—Artemio.
- 5.ª GEROGLÍFICH.—Per banys á Caldas.

TRENCA-CAPS

XARADA

Ahir la *Prima-segona*, una xicota molt *caya*, (si no fos que ara te un *tres* que desfigura sa fatxa,) va dirme que li escribís un *total*; mes la fulana, no es aquesta sa intenció; ella tira l' *invers-quatre* per veure *si algo se pesca*, puig bastant *quart-tres* la balla. Pero jo que així ho conech renúncio de bona gana *prima sa quarta* y li escrich le *total*, y santas Pascuas. Y encare pera 'lló que 's diu: —qui *quarta-segona*, paga. (Lo malehit assonant m' anteposa las paraulas.)

LLUIS MAÑÉ

TRENCA-CLOSCAS

D. RAFEL LLORE
 TER

Formar ab aquestas lletres el títol d' un drama catalá.

MANUEL R. LLUMINARIAS

LOGOGRIFO NUMÉRICH

- 1 2 3 4 5 6 7 8.—Nom de home.
- 7 3 4 4 3 6 3.—Poble catalá.
- 6 3 6 7 4 1.—Ofici.
- 3 4 4 8 6.—Comestible.
- 6 8 7 3.—En las cartas.
- 7 4 8.—Fenómeno.
- 6 5.—Nota musical.
- 2.—Consonant.
- 8 4.—Mineral.
- 6 1 7.—Número.
- 4 5 7 3.—Nom de dona.
- 6 1 4 4 3.—Eyna de fuster.
- 7 1 4 1 6 3.—Nom de dona.
- 4 8 6 3 4 5 8.—Nom de dona.
- 1 6 7 5 6 8 4 3.—Util per los sastres.

ANTONET ROCA COLL

GEROGLÍFICH

d d d

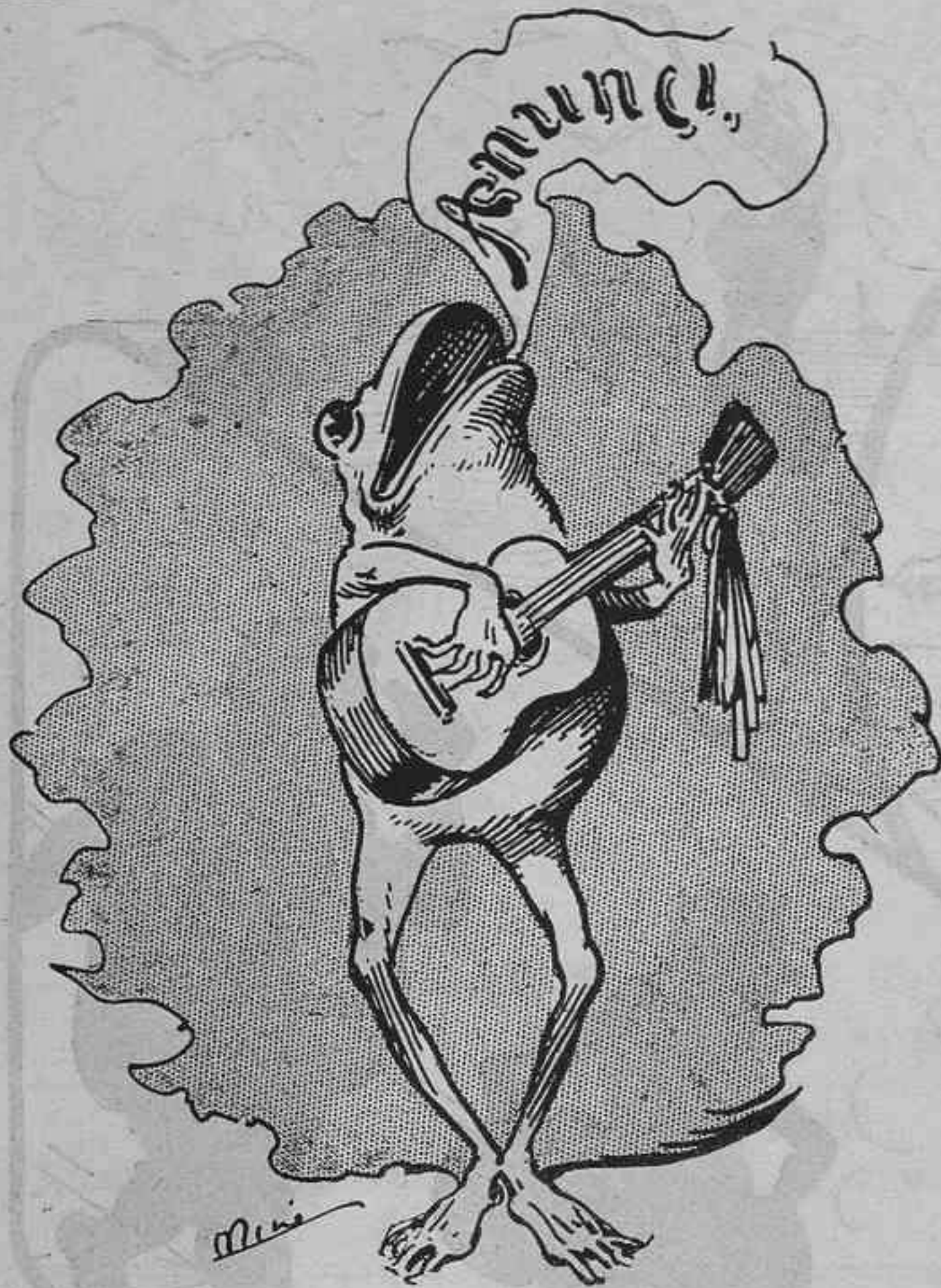
CARLOS SOLER

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta de LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm.
 Tinta Ch. Lorilleux y C.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Obra nueva

HIGIENE EN EL VERANO

Y DE LOS

VERANEANTES

POR

CIRO BAYO

Elección de sitio veraniego.—Preparativos de viaje.—Aguas minerales.—Balnearios de España.—Modo de tomar las aguas.—Balneografía é hidroterapia moderna.—Higiene en la playa y en la montaña.—Higiene general del verano.—Arte de nadar.

Un tomo en 8.º, Ptas. 2.

Viaje al Transvaal durante la guerra

POR **VICENTE VERA**

Un tomo en 8.º, Ptas. 5.

EPISODIOS NACIONALES

4.ª SERIE

TOMO 1.º

LAS TORMENTAS DEL 48

POR

B. Pérez Galdós

Un tomo en 8.º, Ptas. 2.

COLECCIÓN DIAMANTE

TOMO 82

LA SAMARITANA

POR

LAURA GARCÍA DE GINER

Un tomo en 8.º, con una cubierta á varias tintas, Ptas. 0'50

COLECCIÓN ECONÓMICA DE LEYES ESPAÑOLAS

TOMOS PUBLICADOS

Reglamentación de teatros
Trabajo de mujeres y niños
Garantías constitucionales
Corridas de toros y novillos
Asociaciones religiosas
Coches automóviles

Precio de cada tomo, encuadernado, Ptas. 1

EN LA LIBRERÍA ESPAÑOLA

Rambla del Centro, 20

SE ADMITEN ENCARGOS

DE

LIBRERIA EXTRANJERA

Demá dissapte, **NÚMERO EXTRAORDINARI**

DE

LA CAMPANA DE GRACIA

Preu: 10 CÉNTIMS

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, si no 's remet ademés un ral pera certícat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

RECEPTA INFALIBLE

Es un fet que tots els anys
va adquirint confirmació.

per fugir de la calor
no hi ha res al món com els banyes.